

YELOD 30[id] NÜM: 7 2020 YULUL PADS: 49 jü 60.

O Volapükaflens valöpo!

Ün yunul ayelik cifal: ‚Hermann Philipps' epübom bevüresodo sotüli nulik vödabuka legudik okik, kel pestabon su fövots fa el de Jong ad vödabuk gretik calöfik Volapüka. Fövots et bü yels mödik pedigitükons fa el Jean-Claude Caraco: vicifal ettimik. Om it in pened okik yela: 1993 < hiele Ralph Midgley so äbepenom, vio idagetom fonätapenädis veütik at de bukem ela F. Johann Krüger: cifal büätik:

„Ven älükömob lü Amsterdam, (ün gustul ayelik) söl: Van Dijk (kel äbinom flen söla: Krüger) ätelefonom läde: Krüger (jiviudan), dat örajanobs ko of. Tü odel, ävisitobs ofi, ab no plu äsevof, va idalof givön valikosi obe, bi söl: de Jong (son ela Arie de Jong) ibegom ad mopolön lü söl: Haupenthal (lautan Deutänik) dinädis Volapükik tefü fat okik. Votaflano, ävilof vagükön mu vifiko domi okik. Klu ädilob atmodo: doküms jenavik pro Haupenthal, doküms pükavik pro obs.

Läd: Krüger äbegof obe ad telefonön söle de Jong, dat ökolkömob omi. Tü odel, dönu ävisitobs lädi: Krüger, ab atnaedo lo söl: de Jong; äplänob ome, das söl: Haupenthal no gebom Volapüki, du obs gebobs oni. Äbinom vemo kotenik ad sevön, das pük fata oma nog pagebon. Äkonom obes, das fat omik ivilom tidön ome Volapüki, ab pük vemo no ipliton ome; klu äbegom mote okik ad spikön fate, dat öleadomös omi takediko. Söl: de Jong vo binom men vemo keinik.

Bevü doküms nitedik, kelis emopolob, dabinons fövots ela „Vödabuk Volapüka”. In ats, etuvob nemis pledakadas:

Klurs fol binons: ***pik***, ***kör***, ***träf*** *****, ***kar***.

Ekö! nems pledakadas anik: ***karahad***, ***körareg***, ***pikaläd***, ***träfaman***, ***karadeg***, ***köralul***, ***pikafol***, ***träfatel.***”

Juiti pö vestig vödalisedas dub töbids mödikanas pekipedölas vipom valanes redakan: Даниил Морозов

***** U: „trif” < ma vödabuk ela 1931.

VII:50:2020

LIO TEILOY-LI VÖDIS LEN FIN KEDETA? (3)

Fa ‚Daniil Morozov’: vicifal.

6. If konsonats tel ekomädons len fin kedeta, tän stukot vödifomamik flunon teili. If konsonats dutons lü stamäd bal, konsonat balid blibon su kedet löpik, e telid pafeapladon sui kedet donik. Sams:

kon⸗sonat, lad⸗värbs, odis⸗tonöv, padis⸗tükons, sub⸗satik, lin⸗difos, sub⸗yeti, Span⸗yänapük, evol⸗fon, bäl⸗dotakompenans, killamoniaktelvatedbalkloridilkobal⸗tina(tel)klorid (sevabo: $[Co(NH_3)_3(H_2O)_2Cl]Cl_2$).

Ven konsonats dutons lü binets difik koboyümavöda, vöd pateilon ön mod sümik. Sams:

okol⸗kömoy, len⸗lägam, sus⸗numiko, kos⸗golön, dis⸗penädi, nen⸗völadiks, deg⸗yels.

Pönops dalabik de pönops pösodik plunumik i pateilons so: ok⸗sik, ob⸗sik.

Otos tefon numavödis u nemis komplitakobotas kiemavik, sevabo:

jöl⸗tumveldegzül, folhidriltel⸗fosfatazüd (ü: $H_4P_2O_7$), follamoniaktelnitril⸗kobaltinatellamoniakfolnitritilkobaltinat (ü: $[Co(NH_3)_4(NO_2)_2][Co(NH_3)_2(NO_2)_4]$).

Pö teil koboädavöda yümatonat u vokat finik vödalima muton blibön len fin kedeta balid, e tonatakoboyumot binü konsonats tel pafeapladon sui kedet telid. Sams:

pade⸗breikon, pade⸗klinons, pa⸗pronon, möga⸗stad, möga⸗stada, mona⸗stad, loka⸗glätik, züda⸗stabots.

Balna ön mod sümik peteilon rigavöd, sevabo: pro⸗gram.

7. If konsonats kil sökons odis, tän num alik konsonatas blibon len fin kedeta balid, e votiks pafeapladons sui kedets balidfovik. Pö atos daloy demön stukoti vödifomamik. Sams:

kom⸗plitik, Ling⸗länik, kalinaballamoniakbalvatedkil⸗kloridilbalnitritilkrominat (ü: $K[Cr(NH_3)(H_2O)Cl_3(NO_2)]$),

folvatedtelkloridilkromina(bal)⸗kloridtelvated

(ü: $[Cr(H_2O)_4Cl_2]Cl+2H_2O$).

8. Brefods kanons pateilön len fin kedeta ma noms vale⸗mik. Sams: Vpa⸗vöda, Vpiti⸗dabuks, Vpa⸗gased.

9. If vöd no pagebon nen teilamalül, malül at kanon ko⸗mädon pö fin kedeta, as sam: Tsyegän⸗Slovakän.

Vöd bal kanon labön teilamalülis anik, sevabo noe pö fin kedeta, abi ma noms votik bagafa löpo pemäniotöla. Sams:

Vöna⸗Grikäna⸗püka, sekretan⸗kä⸗dan.

Vöd labü yümamalül i kanon pateilön pö fin kedeta. Sams: se⸗vol-li, ka⸗nol-li, la⸗bob-la.

I vilob penön bosi dö malülam. Bai „Gramat Volapüka” mutoy-la distidön teila⸗ e yümamalüli. Jenöfo malüls at bi⸗nons distiks ma jäfid. Teilamalül malon, das vöd peteilon te logamo, ed atos no flunon proni. Fasilo kanoyöv moädön teilamalüli, ab gebäd mayuda in zänod vöda no logotonöv jöniko (*NolüdaMerop*), bi no baiädon ko vönaoloveikods pükas pepenöl mödikün; koboyümavöds ko lims leigalonöfik e suvo ko poyümot ot nen malül patik pareidonsöv fikuliku⸗mo (*generalmaredal*; zuo mastans Volapüka semikna ätei⸗loms demü suemov vifikum i vödis lunik votik, as sams: *teda⸗raistokratanef*, *yufapüka⸗jenotem*; jenet sümik süikon, ven demü brefükam moädoy limi leigik vödas nilädik tikoda⸗yumäta seimik, sams: „Löpa⸗ e Dona⸗Lägüptän”, „bambuda⸗ e pamableds”); pö fin kedeta teilamalül vemiküno zesüdon, bi malon, das vöd no nog efinikon, sevabo vöd nonik brefik seimik pegebon. Yümamalül malon, das vödül (-la u -li) pe⸗gebon. Malül at papladon fo silab, kel no labon kazeti; nen malül at värbafoms mödik sümonsöv ad subsat in genitif, zuo kanonsöv pareidön mudöfo neverätiko, efe ko kazet pö silab lätik. Malül ot malon patis pronik in penät fonetik e pa⸗gebon pö penam foginavödas ma noms lotografa foginäna⸗püka tefik.

VII:52:2020

Ün tumyel teldegid teilamalüls Volapükik plago päge⸗bons te telna, sevabo pö dabük elas „Gramat Volapüka” fa el Arie de Jong e „Vödabuk Volapüka pro Deutänapükans” fa otan. Latikumo pägebon te malül fomü liunil brefik. Mu luveratiko kod atosa no binon menod Volapüka, ab def sümbolas ömik in büköps Nedänik ettimik. Pö tonatotiseid nünömik neletian nonik somik dabinon. Volapükan⸗tonatoti⸗seidan nutimo kanon välön ali sökölas sümbolas di ‚Unicode’:

Penät.	Sümbol.	Kot numik.
Tonatasot di ‚Fraktur’ (sümbol slobik)	⸗	2E17
Silabapenät Kanadänik	᐀	1400
Silabapenäts Yapänik, sevabo: ‚katakana’ e ‚hiragana’	゠	30A0
Leigamalül brefik	꞊	A78A.

Mögis somik nünömas ai geboms Volapükans leskilik: els ‚Zhang Yutong’ ü ‚Danny Zhang’: kadäman Volapüka < e ‚Oleg Temerov’. Binoms dasamans tefü dönulifükam distida kuratik vü teila⸗ e yümamalüls. Reidans küpälik ya eküpons teilamalülis su pads anik ela „Vög Volapüka”. Bo gebäd laidik teilamalüla binon tikavik e komandabik. Too def distida vü malüls at leno binon pöl, bi baiädon ko vönao⸗loveikods mödayelik geba Volapüka. Ön tef at lib binonös: Volapükan alik dalon gebön liunili telik (teilamalüli) näi liunil kösömik (yümamalül), u te yümamalüli.

Pö gebäd laidik teilamalüla säkäd nog bal edavedonöv: lio bitoy-li, üf pö prim kedeta komädon vödül (-li u -la), u dil vöda foginänapükik po yümamalül? El „Gramat Volapüka” no ekleilükon säkädi at. Ma bagaf: 137 (lised poyümotas), if vödül pagebon soelölo, teilamalül fo yümamalül papladon-la (⸗-la, ⸗-li). Ma registar lafabik lebuka ot, fo vödüls Volapükik ai yümamalül papladon, ed if yümamalül pepladonöv, tän teilamalül nezesüdon-la. Ma sam bagafa: 137, pö fin kedeta

kanons-la pagebön kobo malüls bofik pemäniotöl, sevabo teilamalül ad malön teili vöda komplitik, e yümamalül ad malön modi prona ud ad sümädön penamamodi natapüka seimik. Obo cedob, das pö jenets somik yümamalül saidon-la, ab Volapükakadäm seimüpo okanon-la sludön ad fölön tefü atos prinsipi votik. **F I N ■**

DOG ELAS ‚BASKERVILLES’.

Konot fa hiel ‚Arthur Conan Doyle’.
Petradutöl se Linglänapük fa hiel ‚Oleg Temerov’.

Kapit balid (dil telid).

„Kludo egidetob.”

„Tefü atos.”

„Ab nos komädon plu.”

„Nö! nö! o ‚Watson’ digik obik! nog bos komädon, sio komädon. Samo läükoböv lü atos, das legivot pelegivon sanane luveratikumo de malädanöp, ka de klub monitik, zu ven primatonats: ‚C.C.’ < sökons malädanöpi at, nem: ‚Charing Cross’< natöfo süikon.”

„Ba gidetol.”

„Val lüodükon ad mög luveratik at. Üf lecedobsöv atosi büocedi gebabik, täno olabobsöv büostipoti zuik ad dönustukön pösodöfi visitana nesevädik et.”

„Gudö! täno, büocedölo, das el ‚M.C.C.’ at sinifonöv eli „Malädanöp: ‚Charing Cross’ ”, kludodi kinik kanobs-li dagetön fovo?”

„Nos nog jinon-li klülik? Ga sevol metodis obik. Gebädolöd onis!”

„Nog te kanob küpön kludodi klülik: etan äplägom vobi oka pö zif[1] büä ifealotädom lü länäd.”

VII:54:2020

„Cedob, das nog kanobs tüvön bosi pö atos. Betikolös atosi somo. Ön dinäd kinik legivot somik pelegivon-li mu niludo? Kitimo flens omik kobo esludikonsöv-li ad givön stafi at ome as jonül böniäla oksik? Klülädo ven sanan: ‚Mortimer' < elüvom cali oka pö malädanöp ad primön plagi sanavik privatik. Sevobs, das din at pelegivon. Büocedobs, das etökom cali pö malädanöp ad plag in länäd. Täno kanobs-li künön ad niludön, das legivot at pelegivon pötü vobapladivotükam?"

„Atos vo jinon binön luveratik."

„Täno demolös, das no äkanom dutön lü malädanöpastäf, bi te men labü plag gidöfik tö ‚London' dalon labülön cali somik, ab somikan töbo fealotädonöv lü länäd. Kim üfo äbinom-li? Üf ädunodom pö malädanöp, ye no äledutom lü stäf, täno äkanom dunodön te as käläda⸗sanan[2], cal kelik binon bosilo löpikum ka ut plägastudana sanava. Zuo isädünikom bü yels lul — ekö! dät su staf. Kludo famülasanan cädik olik bäldota madik äsvo efesmokom-la in lut, o ‚Watson' digik obik! ed eplaikom etani yunan labü bäldot yelas läs kildegas: seiman flenöfik, nedinitiälik, disipik ä laban doga pelöföl, keli zao bepenoböv as dabinian gretikum ka nästadog[3], ab smalikum ka doeg."

Äsmilob nekredölo, du ‚Sherlock Holmes' ästutom me bäk oka ta stutöm söfa okik ed äsübladom smokalefogilis linafomik löpio äl nufed ävebölis.

K ü p e t s e v ö d s n e k ö s ö m i k .

1) Sevabo: ‚London'.

2) Dona⸗sanan daküpedöl malädanis e lödöl pö malädanöp.

3) Nästadog = ‚terrier'.

Fövot ofovon in nüm gustula.

VII:55:2020

Mused menefalevolfa.

Fa ‚Frank Roger', tiäd rigik: ‚The Museum',
tradutod Volapükik fa ‚Hermann Philipps'.

Dil balid.

Vüd äbinon netadunovik.

Igetob penedi, in kel äreidob: „Vüdobs oli ad visitön lenuliki musedi obsik, büä pomaifükon pro publüg valemik. Olabol pöti ad belifön bosi mu nitediki. Mused pestabon su disin löliko nulik: nulod, kel ostunükon oli. Neföro büo levolf menefa — de prim oka ün büjenotem jü nutim — pädajonädon ön mod somik kurata nolavik e kovena pro visitans. Vo atos binon lof, keli no okanol tadunön".

Pos tik brefüpik äsludob ad vestigön atosi, ed ätelefonob pö nümi, kel pemänioton in pened. Ek me vög löföfik ägespikon, das äplidons vemo nitedi oba tefü lof onsik. Ün sudel balidfovik ösedons jojöri ad ramenön obi.

Äsäkob, kikodo ivüdons obi ed ätöbidons so vemo, e man ägespikom, das pivälob demü „patädadisin pro buamalotans" onsik, pats mödikum dö kel ösökons latikumo. Leno äkudobös dö seimos, e val öklilikon ün tim lönedik.

Äsludob ad steifülön atosi, ed ädasumob lofi.

Jenöfo ün sudel jofför äpubom ad ramenön obi. Pos minuts zao degluls ärivobs diseinöpi obsik in plödaharad. Mused äklülädon binön bumot nulädik gretota tämik ko fasad voätik binü glät e metal.

Päninükob, ed päbenogetedob fa man, kel äjonodom oki as ‚Conrad Ronson': cif räyuna patädadisina museda.

„Fredob vemo, das ädasumol vüdi obsik", äsagom glidölo obi me nam. „Bo no elilol bosi dö mused obsik. Kod atosa

binon, das nog blebobs neküpidiks bü maifükam calöfik sunik. Attimo mused binon lügolovik tio te pro nolavans u medü vüd, äsä ön jenet tefü ol.”

Älofoy obe drinedi, ed äpladobs obis sui stuls kovenik in vestibül spadöfik.

„No papölükolös dub gretot jino pülik museda”, man äsagom. „Sekü kods plagöfik lecems mödikün binons distaliks. Oküpol, das mused jenöfo binon vemo gretik. Niludob, das sevol-li diseini stitoda at?”

„Menefalevolf”, ägespikob. „Pämänioton in vüdapened olsik.”

„Kuratö! Dunamod obsik binon stunükölo nulik, äsä ologol. Podugol da lecems ön mod löliko itjäfidik. Atos ofödon vemo belifoti pro visitan. E nu mobob, das no plu ostopädobs oli. Begö! gololös ad fölön nuläli olik! Spelob, das ojuitol stebi in mused obsik.”

Man älöädom ed ävinegom obi ad sökön oki. Büiküno ätikob, das ödugädom obi, ye ad sädredikam oba äjonom balugiko obe vegi lü nügolöp. Usao ädalob laigolön soeliko.

Ägolob ve luyal lafadagik, kel ädugon lü lecem balid.

Pos steps anik ästopob. Töbo äkredob utosi, kelosi älogob. Atos no älogoton äs lecem. Ästanob zänodü länod in pats kuratikün piblümüköl, kel äjinon tenikön in lüods valik. Nedeto älogob trupi timenas *. Hinims anik äfidoms ud äseatoms is ed us. Jinims äjäfikofs me cilils oksik, du cils bäldikum anik äzirönons ed äpledons.

Baijenöf züäda ävoätükon obi, ed äletikob dö mod, vio atos pädageton. Äbinon-li plösenot fa nünöm piprodöl? U dabinäds

* timen ← ti + men = ‚hominid’ (Lingl.) ma sam vöda: tivomül = = ‚teenager’ (‚almost a young lady’).

VII:57:2020

at äbinons-li cinamens roulis oksik ma programs plösenöls? E lio länod lölik at pilemekon-li?

Val älogoton tu legik ad binön te dajonädayegs musedik. Vo älogoton, äsva jen legik pifeapladon-la de paset lefagik lü top nutimik. Leg atosa äbinon so stunüköl, das brefüpilo äsäkob obi, kikodo timens no ägeädons demü kom obik.

Litöms in luyal pödü ob äkvänikons, uts fo ob älitikons. Atos ämüton obi ad laigolön. Du ägolob ve luyal, äküpob, das yan pödü ob äfärmikon, e das ut fo ob lü lecem telid dugöl ämaifikon. No plu äkanob gegolön, ämutob laigolön. Äsenidob nedetio, detio e löpio, ed äkanob sienön völis nelogädik e nufedi luyala. Bo pimekons binü glät löliko dulogamovik, kel äsiolon obi de dajonädots ed ädugon obi ve sökaleod lecemas.

Lecems valik sököl piblümükons stabü prinsip leigik. Alik onas pädedieton datimäde semik menefalevolfa e piledunon ma nivät leigik jenöfa. Ägolob da lecem bal pos votik, ed ätüvob tribütis binädöl me ‚Australopithecus', ‚Homo erectus' e ret, jü ‚Homo neanderthalensis', mens di ‚Cro Magnon' e fino ‚Homo sapiens'. Valans onas pipladons ini züäds, kels äsöjafädons dinädis lölik onsik: levolf lifamodas, klotem, mek e geb stumas. Patäds valik at sa mödikumos pädajonons mu süperiko.

Ämutob siön, das mused at dido pidesinon e pibumon mu süperiko. Neföro ilogob seimikosi sümik. Liegöf, dem tefü soelots, kleil sökaleoda timik levolfa, kurat nolavik: Val at äkoedon süikön belifoti süperik, keli neföro ilabob votaseimo. Mused at äbinon balik bida at. Pos maifükam ona pro publüg valemik, ölabon-la benoseki vemik (pu ösötos binön so).

Fövot ofovon.

PLIN SMALIK.

Kapit: 3.

Äflagos de ob tüpi lunüpik ad datuvülön, kiöpao ikömom. Plin smalik, kel älonülom obe säkis mödik, äjinom neai lelilön utis obik. Te vöds fädik anik pianiko äsäklänedons valikosi pro ob. Samo ven balidnaedo ilogom flitömi obik (no odäsinob flitömi obik; vobod somik tu ofikulonöv pö ob), äsäkom obe:

„Kis binon-li dinil at?”

„Atos no binon dinil. Atos fliton. Binon flitöm. Binon flitöm obik.”

Ed äbinob pleidik ad notükön ome, das äbinob flitömistiran. Täno ävokädom:

„Liö! efalol-li silao?”

„Si!” äsagob neflagiäliko.

„Jö! Kio drolik atos binon!…”

E plin smalik äsplodülom me smil löpöfik, kel äfavükon vemo obi. Desirob, das träitoyös fefiko mijenotis obik. Poso älüükom:

„Klu id ekömol silao. De planet kinik ekömol-li?”

Sunädo dinäds klänöfik koma omik äprimons ad paklülükön pö ob, ed äsäkob stedälo:

„Ekömol-li voiko de planet votik?”

Ab no ägespikom obe. Älemufükom boso kapi okik, ed äbleibom lelogön flitömi obik.

VII:59:2020

„Dido me din at no ekanolöv isioflitön fagao…”

Ed äreafom ini drimäl dibätik, kelos ädulon dü lunüp. Täno, posä isüramenom jipi de ob se pok oka, äjäfälikom ko lelogam völadota okik.

Bo kanols-la fomälön, viovemo koefot dilik at dö „planets votik” enitedälükon obi. Sekoästeifob ad seividön mödikumosi ön tef at:

„Kiöpao eflitol-li? o smalikan obik! Kiöpo el „lomü ob”, dö kelos espikol, topon-li? Kiöpio vilol-li mosumön jipi obik?”

Ägespikom pos seil meditik:

„Binos gudik tefü bog, keli egivol obe, das neito pogebon fa jip as dom.”

„Fümö! Ed if obitolös plüto, tän ogivoböv ole i jaini ad fimatanön oni delo. E stafädili.”

Mob at äjinon skänön plini smalik:

„Ofimatanön-li oni? Kiobisarik tikamagot at binon!”

„Ab üf no ofimatanolöv oni, tän omogolonöv seimio, ed omoikonöv…”

E flen obik äsplodülom dönu me smil:

„Alo kiöpio cedü ol üfo ogolonöv-li?”

„No oveütos. Föfio ed aiplu föfio.”

Täno plin smalik äsagom fefiko:

„Atos töbo oveüton-la. Kiosmaliks fagots lomü ob binons!”

E ba boso glumaladäliko älüükom:

„Golölo föfio e te föfio, no kanoy degolön vemo fagiko…”

Fövot ofovon ün gustul.

SKÖT VÖNÄDIK VPA.

Nu Volapük labon siämamäki balugik ä gütöfiki. Bü lunüp pla at äkanoy gebön sköti komplitik ma noms skötava zäno⸗datimädik fa ‚Schley-er' it pijafädöli. Su pad at noe kanoy lo⸗gön magodi tefik, abi reidön bepenami pa⸗tis valik sköta ettimik plänedöli (vödem ri⸗gädik boso pevotü⸗kon ma noms Vola⸗püka nuik).

Sköt Volapüka.

Vp obas ya labon i *sköti* oka. Binädon me *köls kil:* violät, gol⸗daköl, grün (logolös gasedi at, nüm: 59, pad: 258, bagaf: 632!) e me *dils* sököl: *skötaplatäd* bal ko <figur> ladafomik ed <ut> krodafomik e ko feleds leigik fol; su feleds *donik*: nedeto: floril su glun[*] *goldakölik*; deto: nak stalablövik su glun[*] *grünik*; su feleds *löpik*: nedeto: Vpa⸗*monogram* („M. B. P. B.") goldakölik su glun[*] dofa*violätik*; deto: *stel* goldakölik su glun[*] klila*violätik*. Donü krod binons: *nams* tel lü od pa⸗tenüköls[**]; donü nams talaglöp in lefogs. *Löpü* krod binons: *kron* bal; zuo deto e nedeto: *tanods* tel sköti lölik züöls, su kels binon nüpe⸗näd: nedeto: „Menade bal" (= „Menefe bal"), deto: „püki bal!"; e love kron at: *pijun* ko pened in honed e zü pijun *strals*, e löpü pijun flam bal no pedilöl, ab filöl fomü flamalineg. Donü lefogs talaglöpa binon lafamun. — Sköt at i pedatikon fa datuvan Vpa.

(Ma „Volapükabled". Yel: 1886. Nüm: 62 (febul). Pad: 271.)

* Bo: *pödaglun.*

** Jenöfo*: nams tel odi pedöls*.